

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích Teologická fakulta

KATEDRA TEOLOGICKÝCH VĚD

doc. ThDr. Rudolf Svoboda, Th.D.

Kněžská 8, 370 01 České Budějovice ☎ 387 773 517

mobil: +420 777 597 822

e-mail: svobodar@tf.jcu.cz

POSUDEK OPONENTA DISERTAČNÍ PRÁCE

Předložená disertační práce Mgr. Bedřicha Jeteliny „*Adventisté sedmého dne mezi modernou a postmodernou*“ vyhovuje po formální a jazykové stránce nárokům na tento typ práce kladeným.¹ Zaměřím proto v tomto posudku nadále na stránku obsahovou.

V úvodu autor jasně vysvětluje východiska, metodologii a cíle své práce. Z hlediska struktury ji kandidát rozdělil na dvě části nazvané „Adventisté a moderna“ (do s. 86) a „Adventisté a postmoderna“ (do s. 167), každou pak po třech kapitolách, v nichž postupně odpovídá na otázky po filosofickém a společenském kontextu v čase a místě vzniku adventismu, o promítnutí tohoto kontextu do adventistických dogmatických výpovědí, o změně kontextu od vzniku adventismu do současnosti, o reflexi této změny adventismem a jeho zpětném ovlivnění touto změnou a konečně o cestách pro adventismus do budoucna (viz s. 9).

V již zmíněné první části práce se v rámci první kapitoly zabývá americkou filosofií náboženství, s patrným cílem ukázat filosofické kořeny adventismu. Důkladně popisuje způsoby, jakým bylo dědictví racionalismu a osvícenství zpracováno některými mysliteli a jaké tyto filosofické přístupy (Francis Bacon, Thomas Reid) měly dopad na náboženské protestantské prostředí Severní Ameriky, respektive na konzervativní americké křesťanství, a to konkrétně především na chápání vztahu vědy a náboženství. Druhá kapitola je věnována vzniku a rozvoji adventismu, respektive se snaží postihnout dynamiku vývoje adventistického učení. Zatímco první dvě kapitoly jsou spíše popisné, ve třetí kapitole, která uzavírá první část disertační práce, již Jetelina široce těží z kapitol předešlých a představuje adventistické věroučné body. Při tomto představení prokazuje znalost teologie rané církve, respektive učení

¹ Drobné formulační chyby, vynechaná písmena či překlepy lze najít na s. 8, 16, 18; na s. 22 v pozn. 43; na s. 33 a 36; na s. 43 v pozn. 116, na s. 44 v pozn. 125 a 127; na s. 60 a 81; na s. 143 pozn. 533.

prvních koncilů (christologie, trinitární nauka). Také v této souvislosti dochází k názoru, že se adventistická filosofie či spíše teologie dějin kryjí s modernistickými vizemi lepší společnosti, přičemž společná je jim jedna velká jednotící idea. Jinak řečeno: Jetelina konstatuje, že historický adventismus a jeho nauka má jasné filosofické a dá se říci že i dobové pozadí.

Po dobré první části práce následuje ještě kvalitnější část druhá – „Adventismus a postmoderna“ – ve které již můžeme spatřit více z názorů kandidáta jako teologa. Nejprve se zabývá postmodernou jako takovou, následně evangelikálními reakcemi na postmodernu, které tvoří široké spektrum názorů od odmítání až po snahu po pozitivním vyrovnání (čtvrtá kapitola). U jednotlivých reakcí je možné najít jejich dílčí teologická zhodnocení i hodnocení a vyjádření velmi osobní – ačkoli stále zdravě kriticky pojatá (jako např. na s. 101 pozn. 74 „Moje osobní hodnocení postmoderny“ nebo na s. 102 – reflexe Vanhoozerovy metafory theodramatu). Pátá kapitola popisuje v první řadě adventistickou reakci na postmodernu. Autor konstatuje, že působením postmoderny v adventismu vznikla pluralita v oblasti názorových proudů (s. 106). Představuje čtyři proudy v rámci adventistické nauky – tzv. hlavní proud, evangelikální adventismus, historický adventismus a progresivní adventismus. Každý z nich popisuje, hodnotí – a ukazuje vlivy na adventistickou teologii i praxi a částečně z toho vyvozuje i důsledky osobní (jak je nejvíce vidět v závěru celé práce, ale také z častých komentářů k jednotlivým problematikám, kupř. v osobním svědectví o „objevu“ nové hermeneutiky při úvahách o teologii Fernanda Canaleho na s. 112, pozn. 416; popis praxe v souvislosti s reflexí postmoderního přístupu zmiňuje na s. 122, pozn. 450). Pro mě jako pro oponenta je důležitá skutečnost, že se kriticky vyrovnává s faktem jiných teologických názorů a ukazuje širší rozhled v dějinách teologie i v současné teologii – kupř. když se korektně, ale kriticky, vyjadřuje k odpovědím tzv. hlavního proudu v současném adventismu na postmodernu, kdy kritizuje „arianismus“ jeho významného reprezentanta teologa Canaleho, popřípadě když ukazuje diskusi o problematice ospravedlnění z víry nebo o prorocké roli Ellen Whiteové.

O páté kapitole se dá také říci, že je zajímavým popisem dogmatických sporů adventistických proudů – tedy nejen jejich vztahu k postmoderně. Tento vztah není mnohdy vědomě akcentován, ačkoli Jetelina správně upozorňuje na to, že kořeny zmíněných věroučných diskusí je třeba hledat také v dobových změnách. Ony dogmatické diskuse – jak dokazuje Jetelina – jsou důsledkem skutečnosti postmoderny a zároveň vcelku samozřejmého vnitřního vývoje adventismu, který ve své praxi vliv postmoderny prakticky akceptuje v praktickém a pragmatickém připouštění teologické plurality ze strany církevní administrativy.

Pokud bych zvolil zejména kristologickou optiku prvních koncilů, bylo by možné spor mezi zmíněnými proudy chápat také jako spor mezi heterodoxií a ortodoxií. Jetelina však jde ještě dále. Své názory, které zformuloval jak v druhé části páté kapitoly, tak i v kapitole závěrečné, dobře ilustruje již větou, která zazněla z úvodu: „To, že některé adventistické věroučné pozice se ... ve své klasické podobě jeví jako překonané, je dáno především tím, že vycházejí z překonané hermeneutiky a vyžadují si tedy nové přístupy“ (s. 11). Právě ve změně hermeneutického přístupu k základním věroučným formulacím adventismu vidí řešení. Je pro to, aby se opustila hermeneutika vycházející z postojů filosofie *common sense* a doporučuje změnit tzv. makro-hermeneutické východisko na trojiční. Tímto úhlem pohledu pak navrhuje řešit další otázky spojené jak s věroukou tak i s identitou adventismu. Znovu také opakuje (s. 7, s. 166, závěr), že napětí mezi adventismem a postmodernou vidí právě v přístupech adventistické hermeneutiky, která je u převažujícího „hlavního proudu“ i u historického adventismu značně zastaralá. Zde Jetelina netvrdí, že je překonána nauka, ale hermeneutika – zůstává tedy teologem adventistickým. Přiklonění se autora k některým vývodům evangelikálního a progresivního adventismu vyplývá jako důsledek poctivé teologické analýzy. Jetelina se představuje jako teolog stavící na základních křesťanských pravdách formulovaných na prvních koncilech. Z toho pramení jak jeho pozitivní pohled na budoucí ekumenu, tak i kritika nedialogického nároku některých názorových proudů uvnitř adventismu na absolutní pravdu, který vidí jako důsledek dědictví náboženských a filosofických proudů osmnáctého a devatenáctého století.

Celkově lze říci, že kandidát v práci prokázal svoji odbornou kompetenci získanou studiem. Podařilo se mu zodpovědět na otázky spojené s cílem práce, který si vytyčil v úvodní části (s. 9). Samotná práce přispívá současné teologii dvojím způsobem: Jednak může pomoci zorientovat se v dogmatické diskusi uvnitř samotného adventismu jak lidem přímo v této diskusi zainteresovaným, tak i těm, kteří ji se zájmem z povzdálí sledují. Také navazuje na témata zkoumaná na Teologické fakultě JU, a to zejména v souvislosti s duchovními proudy osmnáctého a devatenáctého století a současné ekumenické teologie.

Práci **doporučuji k obhajobě** před odbornou komisí.

V Českých Budějovicích 7. 1. 2013

.....
doc. ThDr. Rudolf Svoboda, Th.D.